

PAMÁTKY PRAHY 8

*Zámecká kaple
Nejsvětější Trojice
a svatého Václava
v Ďáblicích*

Zámecká kaple Nejsvětější Trojice a svatého Václava v Ďáblicích

Přirozenou dominantou starých Ďáblic je od poloviny 18. století budova křížovnického zámku, za jehož ušlechtilou fasádou uličního průčelí se poněkud nečekaně skrývá sakrální prostor zasvěcený Nejsvětější Trojici a svatému Václavu.

Ďáblické panství získal řád Křižovníků s červenou hvězdou od královny Konstancie Uherské roku 1233 a ještě v roce 1254 byly tyto pozemky rozšířeny o Ládví. Křižovníci zde pak po staletí budovali duchovní a především hospodářské centrum, jehož účelem bylo zásobovat surovinami jejich pražský klášter a špitály. Duchovní život se v Ďáblicích odbyval až do konce 17. století v kostele sv. Augustina, který však tehdy zanikl a stavební materiál z něho

byl poté použit k přestavbě tvrze, o níž archivní zdroje hovoří jako o „veliké věži kamenné“. Nejpozději roku 1731 však i toto sídlo podlehl ničivému požáru a čekalo na svou obnovu. Z archivních pramenů víme, že již od roku 1703 stála v Ďáblicích kaple, a také že v 18. století na statku sídlil řádový kněz, který měl na starosti nejenom péči o farníky z Ďáblic a Hloubětína, ale odpovídal také za chod statku.

O přestavbu vyhořelého zámku, zahájenou roku 1754, se výrazně zasloužil tehdejší řádový administrátor Jan Nepomuk Střecha společně se svou matkou Juditou. Práce probíhaly pod jejich pečlivým dohledem, takže již roku 1755 mohl křížovnický velmistr Antonín Jakub Suchánek zámek vysvětit a do makovice zvonice přitom vložit mj. i vzácný kousek dřeva z vozu, na němž bylo převezeno tělo sv. Václava ze Staré Boleslavi do Prahy.

Barokní přestavbou vznikla dvoukřídlá patrová zámecká stavba na půdorysu písmena L, přičemž boční křídlo není zcela pravidelné.

Architekt se tento nedostatek snažil zakrýt výrazným, přísně symetrickým uličním průčelím, jehož sedmiosému rozvrhu se širokým středním vstupním rizalitem dominuje mohutná mansardová střecha s oktogonální zvoničkou, ukončenou cibulovitou bání se zlaceným řádivým křížem s hvězdou. Rizalit sám je ukončen tympanonem se sochařskou výpravou, která velmi pravděpodobně pochází z dílny významného pražského sochaře F. I. Platzera, ale někdy je připisována

i F. Ublackerovi. Jedná se o dvě po stranách stojící figury andělů uctívající středovou sochu sv. Václava.

Samotná kaple byla původně typicky barokně symetrickým prostorem, který se ve svém půdorysu skládal z centrálního čtvercového prostoru lodi, k níž na jedné straně přiléhal úzký pás presbytáře a na protilehlé pás s hudební kruchtou. Tyto původní části kaple jsou pokryty výmalbou praotce Abraháma, připisovanou Janu Ezechielovi Vodňanskému. V ploše klenebního pasu nad varhanní kruchtou byla vymalována část legendy ze života sv. Václava, který zde vykupuje pohanské děti, nechává je křtít a poté je vyučuje. Oltářní plátno s výjevem sv. Václava uctívajícího Nejsvětější Trojici, zavěšené na čelní stěně za oltářem v náročně pojednaném rokokovém rámu neseném dvěma anděly, pochází od Ignáce Václava Raaba.

Druhá polovina dvacátého století přinesla zánik některých drobnějších prvků původního vybavení kaple, jako byly relikviáře s drobnými obrazy sv. Hermana a sv. Syarda, umístěné ve štítu branek oltáře, nebo dvě schrány na votivní dary v predele hlavního oltáře. Naopak se dochovaly drobné plastiky evangelistů, osazené původně na poprsnici hudební kruchtly a soška Panny Marie s Ježíškem. Pod kruchtou je dodnes patrný vestavěný výklenek, původně propojený přes kovanou mříž s profánními prostory zámku, jenž měl vlevo v iluzivní výmalbě provedený symetrický protějšek. Lavice jsou dřevěné barokní z doby kolem r. 1770, miska na svícenou vodu, zapuštěná do stěny u vchodu do kaple a provedená ve tvaru mušle, byla vytesána z mramoru, který se těžil v křižovnických lomech ve Slivenci.

Přestože byla kaple na počátku 20. století asymetricky rozšířena, a i přesto, že řada jejích uměleckořemeslných předmětů a detailů vzala v druhé polovině 20. století za své, působí její interiér jednotným rokokovým dojmem, kdy bohatě zlacené plastiky s inkarnáty, mramorování oltáře a světlý lehký tón nástěnných maleb vytváří intimní duchovní prostor tohoto jedinečného barokního skvostu.

The castle chapel of the Holy Trinity and Saint Wenceslaus in Ďáblice

*T*he building of the crusader castle has been a natural dominant feature of Old Ďáblice since the middle of 18th century. Quite unexpectedly, a sacral area consecrated in the name of the Holy Trinity and Saint Wenceslaus hides behind its walls.

The manor in Ďáblice was received by the Knights of the Cross with the Red Star order from the Queen Constance of Hungary in 1233 and as soon as in 1254 this estate was expanded by Ládví. The Crusaders have then developed a spiritual and especially economic center here for centuries, where its purpose was to supply their Prague monastery and hospices. The spiritual life in Ďáblice was ongoing at the St. Augustine Church until the end of the 17th century. However, the church perished at that time and the building material from it was used to renovate the stronghold, which sources refer to as the “great stone tower”. Although no later than 1731 even these headquarters succumbed to a devastating fire and were awaiting its renovation. From the archive sources we know that a chapel stood in Ďáblice since 1703 and thus the estate was occupied by a priest of the order, who was responsible not only for taking care of the parishioners from Ďáblice and Hloubětín, but also for the running of the estate.

The renovation of the burned out castle, started in 1754, was the work of the order administrator at the time Jan Nepomuk Střecha along with his mother Judith. The work was ongoing under their careful supervision and so already by 1755 the Grandmaster Crusader Antonín Jakub Suchánek consecrated the castle area, among other things, placed a precious piece of wood from the carriage that transported the body of St. Wenceslaus from Stará Boleslav to Prague into the upper storey of the bell tower.

The Baroque renovation created a two wing two storey castle building with an L shaped floor plan, where the side wing is not exactly regular. Architect has tried to cover this defect with a distinct, rigidly symmetrical street side facade, where its seven axes design with wide center entry risalit is dominated by a huge mansard roof with an octagonal bell tower, ended in a bulbous cupola with a gold plated star bearing cross of the order. The risalit itself ends in a tympanum with a sculpture set that is most likely from the workshop of a prominent Prague sculptor F. I. Platzer, but sometimes it is even credited to F. Ublacker. These are two angel figures standing on a side honoring the center piece, the statue of St. Wenceslaus.

The chapel itself is originally a typical baroque symmetrical area, where its ground plan was made up of a central square area of the aisle, which has an adjacent presbytery on one side and a music gallery on the other. These original parts of the chapel are covered with a fresco of the patriarch Abraham credited to Jan Ezechiel Vodňanský. In the area of the vault strip above the organ gallery we can see a painting of part of the legend of St. Wenceslaus as he is buying pagan children, let's them be baptized and then teaches them. The altar canvas depicting St. Wenceslaus honoring the Holy Trinity hangs on the face wall behind the altar in a complexly conceived rococo frame that is carried by two angels and comes from Ignác Václav Raab.

The second half of the twentieth century has caused the demise of some of the smaller elements of the original chapel furnishings, such as reliquary with small paintings of St. Herman and St. Syard, placed at the signboards of the altar gates, or two thecae for votive donations at the predella of the main altar. On the contrary several sculptures of evangelist originally placed in the breast of the music gallery and a statue of the Virgin Mary with baby Jesus have been preserved. To this day we can see a built in alcove under the gallery originally connected via forged bars to the profane castle areas, which had a symmetrical opposite painted on the left.

Furthermore, there are wooden baroque pews from around 1770, a holy water sink, which is embedded into the wall by the entrance to the chapel and designed in the shape of a seashell, was carved from marble mined at the crusader quarries in Slivenec.

Despite the chapel being asymmetrically expanded at the start of the 20th century and even despite the fact that a number of the art craft items and details were ruined in the second half of the 20th century, the interior still gives off a coherent rococo impression, where the richly gold plated sculptures and incarnates, marbled altar and the light soft tone of the frescos all create an intimate spiritual atmosphere within this one of a kind baroque jewel.

VYDAL ÚŘAD MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHA 8
ODBOR KULTURY

www.praha8.cz

ROK 2011